ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ НОМИДАН ХАЛ КИЛУВ КАРОРИ

Қўқон шахри

2024 йил 22 февраль

Кўқон туманлараро иқтисодий суди, судья Ж.Эргашевнинг раислигида, судья ёрдамчиси Д.Маматкуловнинг суд мажлиси котиблигида, Данғара тумани Фермер, дехқон хўжаликлари ва томорқа ер эгалари кенгашининг даъвогар «Рахмонов Қодирали файзи" фермер хўжалиги манфаатида жавобгар «JAXON-TEXTIL-LUX» масъулияти чекланган жамиятидан 144.361.076 сўм асосий қарз, 72.180.538 сўм пеня ундириш тўғрисидаги даъво аризаси бўйича юритилган ишни кенгаш ва даъвогар вакили У.Эгамбердиев (ишончнома асосида), жавобгар вакили Н.Шахобидинов (ишончнома ва ордер асосида)нинг иштирокида, суднинг биносида ўтказилган очиқ суд мажлисида кўриб чиқиб, қуйидагиларни

аниклади:

Данғара тумани Фермер, дехқон хўжаликлари ва томорқа ер эгалари кенгаши «Рахмонов Қодирали файзи" фермер хўжалиги (бундан буён матнда даъвогар деб юритилади) манфаатида судга даъво аризаси билан мурожаат қилиб, «JAXON-TEXTIL-LUX» масъулияти чекланган жамияти (бундан буён матнда жавобгар деб юритилади)дан 144.361.076 сўм асосий қарз, 72.180.538 сўм пеня ундиришни сўраган.

Данғара тумани Фермер, дехқон хўжаликлари ва томорқа ер эгалари кенгаши ва даъвогар вакили суд мажлисида берган тушунтиришида даъвони кувватлаб, уни тўлик каноатлантиришни сўради.

Жавобгар вакили суд мажлисида берган тушунтиришида ҳақиқатан ҳам қарз мавжудлигини, уни тўлаш чоралари кўрилаётганлигини, ҳисобланган пеня муҳокамасида жавобгарнинг моддий шароити оғирлигини, мажбуриятларининг қиймати юҳорилигини инобатга олишни ва тегишли ҳонун нормасига асосланиб, даъвонинг пеня ундириш ҳаҳидаги ҳисмини Марказий банкнинг ҳайта молиялаш ставкаси доирасида ҳаноатлантиришни сўради.

Суд ишдаги тўпланган ҳужжатларни ўрганиб, ишда иштирок этувчи шахслар вакилларининг тушунтиришларини тинглаб, қуйидагиларга кўра даъвони қисман қаноатлантиришни лозим топди:

аниқланишича, даъвогар ва жавобгар ўртасида бошоқли дон харид қилиш бўйича 2022 йил 21 сентябрда 146-сонли фьючерс шартномаси тузилган.

Унга кўра, даъвогар жавобгарга 2022 йил хосили учун 37,0 га ер майдонида буғдой етказиб бериши, жавобгар эса уни қабул қилиб олиши ва шартномада назарда тутилган ҳақини тўлаши лозим бўлган.

Шу асосда, даъвогар жавобгарга махсулотни етказиб берган. Жавобгар ишдаги мавжуд хисоб варақ-фактуралар асосида махсулотни қабул қилиб олган. Лекин, унинг ҳақини тўлиқ тўламаган.

Жавобгар ўзининг мажбуриятини лозим даражада бажармаганлиги сабабли даъвогар олдида унинг 144.361.076 сўм қарздорлиги вужудга келган.

Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 55-моддасида ҳар ким ўз ҳуқуқ ва эркинликларини қонунда тақиқланмаган барча усуллар билан ҳимоя қилишга ҳақли эканлиги, ҳар кимга ўз ҳуқуқ ва эркинликларини суд орқали ҳимоя қилиш ҳуқуқи кафолатланиши белгилаб қўйилган.

Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодекси (бундан буён матнда ФК деб юритилади)нинг 236-моддасига мувофик, мажбуриятлар мажбурият шартларига ва қонун ҳужжатлари талабларига мувофик, бундай шартлар ва талаблар бўлмаганида эса - иш муомаласи одатларига ёки одатда қўйиладиган бошқа талабларга мувофик лозим даражада бажарилиши керак.

Жавобгар суд мухокамасига қадар ҳам даъвогарга асосий қарзни тўлаб бермаган.

Шу сабабли суд даъво аризасининг асосий қарзни ундириш ҳақидаги қисмини тўлиқ қаноатлантиришни лозим топди.

Даъво аризасида жавобгардан 72.180.538 сўм пеня ундириш талаби ҳам қўйилган.

Шартноманинг 4.2-бандида жавобгар даъвогарга пахта хом ашёси хакини тўлашдан асоссиз бўйин товлаганда, тўлов муддати ўтказиб юборилган ҳар бир кун учун муддати ўтказиб юборилган тўлов суммасининг 0,4 фоизи микдорида, бирок муддати ўтказиб юборилган тўлов суммасининг 50 фоизидан ортик бўлмаган микдорда пеня тўлаши назарда тутилган.

Демак, даъвогар жавобгардан пеня ундиришга ҳақли ва пеня тўғри ҳисобланган.

ФК 326-моддасида белгиланишича, агар тўланиши лозим бўлган мажбуриятини неустойка кредиторнинг бузиш окибатларига номутаносиблиги куриниб турса, суд неустойкани камайтиришга хакли. Бунда қарздор мажбуриятни қай даражада бажарганлиги, мажбуриятда иштирок этаётган тарафларнинг мулкий ахволи, шунингдек кредиторнинг манфаатлари эътиборга олиниши керак. Суд алохида холларда қарздор ва кредиторнинг манфаатларини хисобга олиб, кредиторга тўланиши лозим неустойкани камайтириш хукукига эга.

Суд мазкур ҳуқуқ нормасини қўллаб, жавобгарнинг мулкий ахволи ва манфаатларини ҳисобга олиб, даъво аризасида ундириш сўралган пенянинг 6.000.000 сўмини ундиришни, унинг қолган қисмини қаноатлантиришни рад этишни лозим топди.

Ўзбекистон Республикаси Иқтисодий процессуал кодексининг 118-моддаси биринчи қисмида суд харажатлари ишда иштирок этувчи шахсларга уларнинг қаноатлантирилган даъво талаблари миқдорига мутаносиб равишда юкланиши белгиланган.

Юқоридагиларга кўра, суд даъво аризасини қисман қаноатлантиришни, жавобгардан даъвогар фойдасига 144.361.076 сўм асосий қарз, 6.000.000 сўм

пеня ва 34.000 сўм почта харажатини ундиришни, даъвонинг қолган қисмини қаноатлантиришни рад қилишни, давлат божини жавобгар зиммасига юклашни лозим топади.

Ўзбекистон Республикаси Иқтисодий процессуал кодексининг 176-179моддаларини қўллаб, суд

КАРОР КИЛДИ:

Даъво аризаси қисман қаноатлантирилсин.

Жавобгар «JAXON-TEXTIL-LUX» масъулияти чекланган жамиятидан:

- «Рахмонов Қодирали файзи" фермер хўжалиги фойдасига 144.361.076 сўм асосий қарз, 6.000.000 сўм пеня ва 34.000 сўм почта харажати, жами 150.395.076 сўм;
 - бюджетга 4.330.832,28 сўм давлат божи ундирилсин.

Даъвонинг қолган қисмини қаноатлантириш рад қилинсин.

Мазкур ҳал қилув қарори устидан шу суд орқали Фарғона вилоят судига бир ойлик муддатда апелляция, ҳал ҳилув ҳарори ҳонуний кучга кирган кундан олти ой ичида кассация тартибида шикоят бериш (протест келтириш) мумкин.

Раислик қилувчи

Ж.Эргашев

